

NATUURRAMP IN CONGO

MARNIX DE BRUYNE

Hij pakt een grote kartonnen koker en haalt er een poster uit die gezien de gescheurde randjes al vaak is getoond. Gruwelfoto's staan erop: een neushoornkarkas waarvan de hoorn is weggehaald, brokken olifanten- en apenvlees op de markt, midden in het oerwoud gehakt en verzaagd hardhout. 'De gewapende conflicten in de Democratische Republiek Congo bedreigen de biodiversiteit', staat erboven. De boodschap van René Ngongo Mateso is duidelijk: zolang de gewapende groepen in het oosten van Congo hun gang gaan, blijft de natuur geplunderd worden, binnen of buiten de nationale parken.

"In juni vorig jaar was ik in de oostelijke provincie Ituri, waar je alleen in konvooi met VN-soldaten kunt reizen, omdat er nog dagelijks doden vallen. Ik raakte bijna in shock door wat ik zag: een rotswoestijn, heuvel na heuvel na heuvel, waar twee jaar eerder nog oerwoud groeide. Het hardhout was gekapt, waarna de lokale bevolking de overige begroeiing had weggehaald, voor brandhout." Het Congolese hardhout wordt in Uganda verkocht, meestal aan handelaren uit Aziatische landen als China, net als het goud. Congolese diamanten belanden via Rwanda op de markt. Beide buurlanden steunen rebelligroepen, die stukken territorium beheersen in het oosten van Congo. "De strijd gaat alleen om controle over natuurlijke bronnen", weet Mateso.

Hij bepleit een systeem van certificering voor hardhout, zodat de herkomst precies is te achterhalen. Voor diamanten bestaat sinds kort zo'n systeem. Dat werkt echter alleen als er een overheid is die enige controle kan uitoefenen. Jarenlang was dat in Congo niet het geval. Maar wie naar Mateso luistert, krijgt de indruk dat de situatie in Congo zich traag maar gestaag normaliseert. Sinds een jaar zijn er weer binnenlandse vluchten,

René Ngongo Mateso lijkt een handelsreiziger in milieuproblemen. Onlangs vroeg de docent biologie aan de universiteit van Kisangani (zuid-Congo) in diverse Europese landen aandacht voor de ecologische ramp die de oorlog in zijn land aanricht.

FOTO: MARLEEN NOORDERGRAAF

waardoor Mateso niet meer via Nairobi naar Kinshasa hoeft te vliegen. Sinds een jaar wordt ook de Congo-rivier weer bevaren. De universiteit in Kisangani functioneert, studenten helpen mee met Ocean, de organisatie van ecologen en natuurvrienden in Kisangani waarvan Mateso coördinator is.

Kapconcessies

Ook ligt er sinds anderhalf jaar een ontwerpwet klaar voor duurzaam beheer van de 135 miljoen hectare oerwoud in het land. Volgens Mateso bevat de wet goede punten. "Alle kapconcessies die tijdens de oorlog zijn uitgegeven, zijn bevroren en worden opnieuw geanalyseerd. Ook de manier van belastingheffing is aangepast. Vroeger moest je, als je een kapconcessie had verworven voor 10.000 hectare, alleen belasting betalen over het deel waar je daadwerkelijk aan het kappen

was. Volgens de nieuwe code betaal je belasting over de hele concessie. Dat ontmoedigt bedrijven al te grote concessies te claimen."

Maar de wet moet scherper. "Bijvoorbeeld door precies aan te geven welk deel van de opbrengst van het hout ten goede komt aan de lokale bevolking. Nu staat alleen in algemene termen dat de bewoners ervan moeten profiteren. Ook een systeem van certificering moet erin worden verwerkt." Dat wordt een zaak voor het nieuwe parlement, dat volgens het vredesakkoord van 2003 op 30 juni 2005 verkozen moet worden. Dat wordt waarschijnlijk op zijn vroegst oktober, wegens logistieke problemen. Hoe snel hij ook een goede boswet wil laten ingaan, Mateso begrijpt het uitstel. "Maar de bevolking van Congo is ongeduldig. Het gaat om de eerste verkiezingen sinds de onafhankelijkheid, veertig jaar geleden. De Congolezen kunnen gewoon niet langer wachten." ●